

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Hrebeniuk Dmytro

BETWEEN UNIVERSALISM AND FRAGMENTATION: THE EVOLUTION OF INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS STANDARDS 225

Бугаєць Альона Сергіївна

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА. 228

Бондарюк Ольга Олегівна

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВИКРАДЕННЯ ДІТЕЙ У МІЖНАРОДНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРАВІ. 230

Галат Владислав Ігорович

ЗАКОНОДАВЧА ЕВОЛЮЦІЯ СТАТТІ 25 КОНВЕНЦІЇ ООН ПРО МІЖНАРОДНУ КУПІВЛЮ-ПРОДАЖ ТОВАРІВ: ВІД ПРОЄКТУ ДО СУЧАСНОГО ФОРМУЛЮВАННЯ 234

Жакун Маргарита Юріївна

ВОЄННА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ. 237

Івахненко Єлизавета Олександрівна

СТАНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНИХ ТА ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗАСАД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ У ХІХ – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ 241

Ковальчук Андрій Трохимович

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ ЗАГРОЗ 245

Омельченко Іван Ігорович

СТАНОВЛЕННЯ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ В МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ. 248

Островерхий Олександр Олександрович

ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НАЙВИЩОГО КЕРІВНИЦТВА ДЕРЖАВИ ЗА ЗЛОЧИН АГРЕСІЇ У ХХІ СТОЛІТТІ 251

Раздорозний Герман Юрійович

УЧАСТЬ АДВОКАТІВ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ 253

Редченко Ярослав Олександрович

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ. 255

Ругало Богдан Андрійович

ІШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННИХ ТА БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ 259

Самойлюк Дмитро Геннадійович

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ДОКАЗУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ 262

Taylor Alla Valeriivna

UNIVERSAL PERIODIC REVIEW AS A MECHANISM FOR MONITORING HUMAN RIGHTS IN ISLAMIC STATES 265

Фасій Анастасія Володимирівна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИМУСОВОГО ЛІКУВАННЯ В УМОВАХ ГУМАНІТАРНИХ КРИЗ: КОНВЕРГЕНЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ТА СТАНДАРТІВ ОХОРОНИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я 268

Чернявський Марк Віталійович

ЦИФРОВІЗАЦІЯ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ ООН ЯК НОВИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ. 272

Ciornii Inesa

ANTARCTICA, HUMAN RIGHTS AND INTERNATIONAL LEGAL RESPONSIBILITY: UKRAINE'S LEGAL PERSPECTIVE FROM THE AKADEMIK VERNADSKY STATION 274

про віртуальні активи та закладає основи правового режиму е-гривні. Водночас європейська модель, представлена MiCA, та ширші міжнародні стандарти ілюструють рівень системності, нормативної визначеності та внутрішньої узгодженості, що може слугувати орієнтиром для майбутнього законодавчого розвитку України у сфері цифрових валют.

Список використаних джерел:

1. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020PC0593>
2. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets (MiCA). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj/eng>
3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/361-20>
4. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2074-20>
5. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20>
6. FATF. Targeted Update on Implementation of the FATF Standards on Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers. URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/2025-Targeted-Update-VA-VASPs.pdf.coredownload.pdf>

Ключові слова: цифрові валюти, міжнародне право, віртуальні активи, правова адаптація, цифровізація.

Key words: digital currencies, international law, virtual assets, legal adaptation, digitalization.

Ругало Богдан Андрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного та європейського права*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННИХ ТА БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ: МІЖНАРОДНО- ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту (далі – ШІ) та математичного моделювання кардинально змінює характер сучасних збройних конфліктів і безпекових загроз. Автономні системи озброєння, алгоритмічне розпізнавання цілей, предиктивна аналітика загроз – усе це ставить принципово нові запитан-

ня перед міжнародним гуманітарним правом (далі – МГП) та міжнародним правом у цілому.

Ключовою проблемою міжнародно-правового регулювання застосування ІІІ у війсьній сфері є питання відповідальності. Традиційне МГП базується на принципі особистої відповідальності комбатантів і командирів, однак алгоритмізовані системи прийняття рішень розмивають ланцюг відповідальності. Коли автономна система здійснює дію, що призводить до жертв серед цивільного населення, постає питання: хто несе відповідальність – розробник програмного забезпечення, оператор, держава-замовник чи командир, що санкціонував застосування системи? Чинні норми Женевських конвенцій та Додаткових протоколів до них не містять прямих відповідей на ці запитання [1].

Математичне моделювання відіграє подвійну роль у безпековому середовищі. З одного боку, воно слугує інструментом аналізу та прогнозування загроз, оптимізації логістики та планування оборонних операцій. З іншого – агентні моделі та симуляції бойових дій дозволяють тестувати сценарії застосування зброї без реальних військових навчань, що потенційно може сприяти ескалації. Особливої уваги заслуговує використання генеративних моделей для інформаційних операцій: дипфейки та синтетичний контент здатні дезорієнтувати противника, проте водночас порушують норми міжнародного права щодо заборони перфідії [2, с. 9].

На рівні міжнародно-правового регулювання наразі відсутній єдиний обов'язковий інструмент щодо ІІІ у збройних конфліктах. Група урядових експертів ООН з автономних летальних систем озброєння (LAWS) з 2014 року веде дискусію в рамках Конвенції про певні звичайні види зброї (КЗЗ), проте консенсус досі не досягнуто. Низка держав – зокрема Австрія, Нова Зеландія, Бразилія – виступають за розробку юридично обов'язкового інструменту, тоді як США, Велика Британія та Ізраїль надають перевагу необов'язковим керівним принципам [3, с. 11]. Такий розрив у позиціях ускладнює формування єдиного правового режиму.

Особливо актуальним для України є питання документування військових злочинів за допомогою ІІІ-інструментів. Алгоритми комп'ютерного зору та геопросторового аналізу дозволяють верифікувати докази ударів по цивільній інфраструктурі, ідентифікувати бойову техніку за відкритими джерелами (OSINT) та відновлювати хронологію подій. Місія ООН з прав людини в Україні вже апробує такі методи у своїх доповідях [4], а вітчизняна правова доктрина, зокрема дослідження Р. Г. Меликова, наголошує на необхідності комплексного врегулювання АСО у контексті російсько-української війни [5, с. 32].

Таким чином, перетин ІІІ, математичного моделювання та міжнародного права утворює нову міждисциплінарну площину. Дослідники, зокрема В. Горбулін та С. П. Мосов, вже звертають увагу на безпрецедентні виклики, які смертельна автономна зброя ставить перед державами [6, с. 18]. Серед першочергових правових заходів слід виділити: закріплення принципу «значущого людського

контролю» над автономними системами озброєння на рівні міжнародного договору; запровадження обов'язкової правової оцінки ІІІ-систем перед їх застосуванням у збройних конфліктах; розробку стандартів допустимості цифрових доказів у міжнародних судових установах; посилення міжнародного співробітництва у сфері кіберзахисту критичної інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. UN Doc A/HRC/23/47. Lethal autonomous robotics and the protection of life : Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions. Geneva : UN Human Rights Council, 9 April 2013. 24 p.
2. Schmitt M. N. Autonomous Weapon Systems and International Humanitarian Law: A Reply to the Critics. *Harvard National Security Journal Features*. 2013. Vol. 4. P. 1–37. URL: <https://harvardnsj.org/2013/02/05/autonomous-weapon-systems-and-international-humanitarian-law-a-reply-to-the-critics>. (дата звернення 30.03.2026)
3. Convention on Certain Conventional Weapons. Report of the 2023 Meeting of the High Contracting Parties. UN Doc CCW/MSP/2023/7. Geneva : UNODA, 23 November 2023. 22 p.
4. Periodic Report on the Human Rights Situation in Ukraine: 1 September to 30 November 2024. *OHCHR*. URL: <https://ukraine.ohchr.org/en/Periodic-Report-on-the-Human-Rights-Situation-in-Ukraine-1-September-to-30-November-2024> (дата звернення: 30.03.2026)
5. Меликов Р. Г. Міжнародно-правове регулювання використання автономних систем озброєння під час ведення воєнних дій : дис. ... д-ра філос. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2023. 205 с.
6. Горбулін В. П., Мосов С. П. Смертельна автономна зброя. *Оборонний вісник*. 2022. № 3–4. С. 18–24.

Ключові слова: штучний інтелект, математичне моделювання, міжнародне право, міжнародне гуманітарне право, захист прав людини, автономні системи озброєння, міжнародно-правове регулювання.

Key words: artificial intelligence, mathematical modeling, international law, international humanitarian law, human rights protection, autonomous weapons systems, international legal regulation.